

Наталія Павлівна Дяченко

канд. наук з держ. упр., доц.

ORCID 0000-0002-4306-7665

e-mail: n.diachenko@ukr.net,

Київський університет інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Вступ. Розпочатий у 2014 році процес децентралізації створив умови для добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ та міст з метою формування спроможних органів місцевого самоврядування, здатних ефективно надавати публічні послуги населенню, за результатами якого у 2020 році було завершено процес формування об'єднаних територіальних громад: з 11 733 місцевих рад було утворено 1 469 об'єднаних територіальних громад, діяльність яких направлена, зокрема й на формування засад конкурентоспроможності аграрного сектора економіки України

Аналіз досліджень та публікацій. Аспектам забезпечення сталого розвитку аграрного сектора економіки України приділили увагу багато науковців, зокрема досліджено механізми державного регулювання, серед яких розвиток ринку органічної продукції (Сичук, 2024); проаналізовано привабливість ринку органічної продукції для інвесторів (Левченко, 2023); виокремлено пріоритети при формуванні сприятливого інвестиційного середовища аграрного сектора економіки України (Сичук, 2024); ідентифіковано механізми впливу сільськогосподарської кооперації на розвиток людського капіталу сільських територій України (Демченко, 2024); виявлено особливості бюджет-

ного та позабюджетного інвестування (Драган, 2024), (Спринчук, 2024); ідентифіковано особливості цифровізації аграрного сектора економіки України (Дяченко, 2024). Для забезпечення ефективності децентралізаційних процесів в Україні, спрямованих на розширення повноважень місцевого самоврядування та підвищення якості публічних послуг, використовуються різноманітні інноваційні механізми, які постійно розвиваються та вдосконалюються.

Метою дослідження є ідентифікація механізмів регулювання інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України

Виклад основного матеріалу дослідження. Децентралізація, як реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні є комплексом базових механізмів державного регулювання інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України.

Механізми цього впливу є різноманітними та охоплюють різні аспекти сільськогосподарського виробництва та розвитку сільських територій. Зокрема розширенню повноважень місцевих громад у сфері управління земельними ресурсами сприяють упорядкування норм землеустрою та землекористування та залучення громадян до управління (див. таблицю).

Таблиця

Напрями розширення повноважень місцевих громад у сфері управління земельними ресурсами

№	Напрямок	Характеристика
	Землеустрій та землекористування	Децентралізація надає громадам більше можливостей для самостійного управління землями сільськогосподарського призначення, що сприяє ефективнішому використанню ресурсів та залученню інвестицій
	Спрощення процедур	Місцеві громади можуть встановлювати власні правила та процедури, що стосуються землекористування, що зменшує бюрократичне навантаження на сільгоспвиробників та прискорює процес прийняття рішень
	Залучення громади до формування управлінських рішень та їх упровадження	Децентралізація передбачає активну участь місцевого населення у прийнятті рішень щодо використання земельних ресурсів, що сприяє врахуванню інтересів усіх зацікавлених сторін та запобігає зловживанням

Децентралізаційні процеси сприяють фінансовій автономії та залученню інвестицій шляхом:

– формування місцевих бюджетів, адже децентралізація передбачає збільшення частки місцевих податків, що залишаються у розпорядженні громад, що створює стимули для розвитку місцевого бізнесу, в тому числі й аграрного;

– залучення інвестицій, оскільки місцеві громади, маючи більшу фінансову незалежність, можуть активніше залучати інвестиції у розвиток сільського господарства, створюючи сприятливі умови для інвесторів та пропонуючи місцеві програми підтримки;

– упровадження інфраструктурних проєктів – децентралізація сприяє розвитку місцевої інфраструктури, необхідної для ефективного функціонування аграрного сектору, такої як дороги, зрошувальні системи, логістичні центри тощо.

Децентралізація, як реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, обумовлює формування сприятливого бізнес-середовища через:

– спрощення регулювання, адже місцеві громади можуть встановлювати власні правила та нормативи, що регулюють діяльність суб'єктів господарювання, враховуючи місцеві особливості та потреби;

– підтримку малого та середнього агробізнесу, оскільки місцеві громади можуть надавати їм фінансову та організаційну підтримку, сприяти доступу до ресурсів та ринків збуту.

– розвиток сільських територій – децентралізація сприяє комплексному розвитку сільських територій, створюючи умови для залучення молоді до роботи в аграрному секторі, розвитку соціальної інфраструктури та покращення якості життя на селі.

Децентралізаційні процеси сприяють підвищенню ефективності управління та контролю, оскільки передбачають:

– контроль за використанням ресурсів;

– прозорість та підзвітність місцевої влади, що сприяє ефективнішому використанню бюджетних коштів та запобігає корупції;

– оперативне прийняття рішень, адже місцеві громади можуть швидше та ефективніше реагувати на потреби аграрного сектору, приймати рішення щодо підтримки сільгоспвиробників та вирішення проблем, що виникають.

Децентралізація, як реформа місцевого самоврядування та територіальної організації

влади в Україні обумовлює розвиток сільськогосподарської кооперації шляхом:

– підтримки кооперативного руху, оскільки місцеві громади зацікавлені надавати підтримку кооперативам, сприяти їх створенню та розвитку;

– посилення конкурентоспроможності, оскільки сільськогосподарські кооперативи, об'єднуючи зусилля дрібних виробників, можуть підвищити свою конкурентоспроможність на ринку, отримати доступ до кращих технологій та ресурсів.

Важливо зазначити, що ефективність впливу децентралізації на ефективність регулювання інноваційним розвитком аграрного сектору залежить від багатьох чинників, таких як:

– якість місцевого управління, оскільки важливо, щоби місцеві громади мали достатній рівень компетенції та досвіду для ефективного управління ресурсами та прийняття рішень.

– активна участь громади, адже успіх децентралізації залежить від активної участі місцевого населення у процесі прийняття рішень та контролю за діяльністю влади;

– координація між різними рівнями влади необхідна для забезпечення збалансованого розвитку аграрного сектору;

– законодавче забезпечення, яке не лише регулює процес децентралізації, а й забезпечує захист інтересів усіх учасників.

Децентралізація та інноваційні механізми є ключовими чинниками забезпечення ефективності регу-

лювання інноваційним розвитком аграрного сектору економіки України, оскільки децентралізація передбачає передачу повноважень та ресурсів від центральної влади до місцевих громад, в аграрному секторі це сприятиме:

– розвитку місцевої інфраструктури, оскільки громади можуть самостійно визначати пріоритети розвитку інфраструктури, необхідної для сільськогосподарського виробництва, наприклад, будівництво доріг, зрошувальних систем тощо;

– більш ефективному управлінню земельними ресурсами, оскільки органи місцевого самоврядування краще розуміють потреби своїх громад та можуть ефективніше розпоряджатися землями сільськогосподарського призначення;

– підтримці місцевих виробників: органи місцевого самоврядування можуть надавати

підтримку місцевим сільськогосподарським виробникам, створюючи сприятливі умови для їх діяльності.

Передумовою забезпечення ефективності регулювання інноваційним розвитком аграрного сектору економіки України є впровадження інноваційних механізмів, серед яких:

– упровадження сучасних технологій шляхом використання сучасних технологій, таких як точне землеробство, безпілотні літальні апарати, супутникові системи, що дозволяє підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва та зменшити його негативний вплив на навколишнє середовище;

– розвиток органічного виробництва, яке є перспективним напрямком розвитку, оскільки користується попитом на ендегенному та екзогенному ринках;

– створення кластерів, що об'єднують сільськогосподарських виробників, переробні підприємства, наукові установи та інші організації, сприяє обміну знаннями та досвідом, залученню інвестицій та підвищенню конкурентоспроможності продукції;

– забезпечення доступу до фінансування, зокрема для впровадження інновацій та розвитку свого бізнесу – держава може створювати програми підтримки, які полегшують доступ до кредитів та інших фінансових інструментів.

Важливо зазначити, що з метою досягнення максимального ефекту, упровадження у децентралізаційні процеси механізмів, що забезпечують ефективність регулювання інноваційним розвитком аграрного сектору економіки України, необхідно здійснювати виважено, поетапно, системно та комплексно. Держава повинна створювати сприятливі умови для розвитку аграрного сектору, забезпечувати правове регулювання та підтримку інновацій.

Серед перспектив розвитку механізмів, що забезпечують ефективність регулювання інноваційним розвитком аграрного сектору економіки України, варто виокремити:

– розширення практики застосування грантового фінансування та проєктного менеджменту;

– подальше вдосконалення електронного урядування та цифровізації;

– створення умов для розвитку міжмуніципального співробітництва та кластерного розвитку;

– активізація участі громадянського суспільства у процесах прийняття рішень;

– упровадження ефективної системи моніторингу та оцінки результатів децентралізації;

– забезпечення постійного навчання та підвищення кваліфікації суб'єктів господарювання.

Децентралізація в Україні відкриває нові можливості для розвитку аграрного сектору, зокрема, через створення сприятливих умов для інноваційного розвитку. Проте, існують певні виклики та перспективи, які потребують уваги для ефективного використання цього потенціалу.

Серед викликів доцільно виокремити:

– недостатнє фінансування, оскільки органи місцевого самоврядування часто мають обмежені фінансові ресурси для підтримки інноваційних проєктів в аграрному секторі;

– відсутність стратегічного бачення – не завжди на місцях є чітке розуміння пріоритетів інноваційного розвитку аграрного сектору та стратегій їх досягнення;

– не достатній рівень кваліфікації кадрів;

– інфраструктурні обмеження, застаріла або недостатньо розвинена інфраструктура може стримувати впровадження інновацій в аграрному секторі;

– не завжди ефективно налагоджена координація між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування щодо підтримки інноваційного розвитку аграрного сектору.

Перспективними напрямками забезпечення ефективності регулювання інноваційним розвитком аграрного сектору економіки України є:

– залучення інвестицій шляхом формування сприятливого інвестиційного клімату на місцевому рівні для залучення інвестицій у інноваційні проєкти в аграрному секторі;

– розвиток державно-приватного партнерства через активне залучення бізнесу до фінансування та реалізації інноваційних проєктів в аграрному секторі;

– створення інноваційних кластерів – формування на базі територіальних громад інноваційних кластерів, що об'єднують наукові установи, бізнес та органи місцевого самоврядування для спільної реалізації інноваційних проєктів;

– підвищення кваліфікації кадрів шляхом організації навчання та перекваліфікації фахівців для аграрного сектору, здатних працювати з сучасними технологіями та розробляти інноваційні проєкти;

– розвиток інфраструктури шляхом модернізації та розвитку інфраструктури на місцевому рівні для забезпечення можливості впровадження інновацій в аграрному секторі;

– інформаційна підтримка – створення інформаційних платформ та центрів для поширення інформації про інноваційні розробки та можливості їх впровадження в аграрному секторі.

З метою впровадження перспективних напрямів забезпечення ефективності регулювання інноваційним розвитком аграрного сектору економіки України необхідно:

– розробити чіткі стратегії інноваційного розвитку аграрного сектору на рівні територіальних громад з урахуванням їх специфіки та потреб;

– забезпечити належне фінансування інноваційних проєктів в аграрному секторі з місцевих бюджетів та залучення інших джерел фінансування;

– активно залучати бізнес до участі в інноваційному розвитку аграрного сектору через механізми державно-приватного партнерства;

– забезпечити постійне підвищення кваліфікації суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки України;

– створити сприятливі умови для розвитку інфраструктури на місцевому рівні;

– створити ефективну систему координації між різними рівнями влади для підтримки інноваційного розвитку аграрного сектору.

Впровадження цих заходів сприятиме підвищенню ефективності регулювання інноваційним розвитком аграрного сектору економіки України та забезпечить його сталий розвиток.

Висновки. Упровадження механізмів регулювання децентралізаційних процесів сприятиме підвищенню ефективності місцевого самоврядування, покращенню якості публічних послуг та створенню умов для сталого розвитку територіальних громад в Україні. Децентралізація має значний потенціал для забезпечення ефективності регулювання інноваційним розвитком аграрного сектору економіки України. Проте, для досягнення успіху необхідно забезпечити ефективне місцеве управління, активну участь громади та сприятливі умови для розвитку сільськогосподарського бізнесу.

Список використаних джерел

1. Демченко О. (2024). Механізм впливу сільськогосподарської кооперації на розвиток людського капіталу сільських територій України. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. Том 9. № 1. С. 327-331. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-1-55>.
2. Дерев'янчук, В. (2024). Економічна децентралізація в Україні: здобутки, виклики, завдання, міжнародний досвід. *Економіка та суспільство*. № 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-32>.
3. Драган І., Дачій Н., Антонова Л. (2024). Регулювання виробництва в аграрному секторі України із застосуванням механізмів бюджетного та позабюджетного інвестування. *Інвестиції: практика та досвід*. № 1. С. 95-102. DOI: <https://doi.org/10.32702/23066814.2024.1.95I>.
4. Дяченко В. С., Дяченко Н. П. (2024). Публічний digital-маркетинг як елемент державної інформаційної політики. *Наукові перспективи*. № 2 (44). С. 245-254. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-2\(44\)-245-254](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-2(44)-245-254).
5. Левченко І., Шарий Г., Андріяш А. (2023). Ринок органічної продукції України та його привабливість для залучення іноземних інвестицій. *Агросвіт*. № 15. С. 43-51. DOI: <https://doi.org/10.32702/23066792.2023.15.43>.
6. Сичук О. (2024). Діагностика розвитку ринку органічної продукції в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. № 15. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-15-03-02>.
7. Спринчук Н. (2024). Економічна ефективність інвестицій в зрошувальні технології. *Агросвіт*. № 15. С. 70-74. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.5.70>.

References

1. Demchenko, O. (2024). Mekhanizm vplyvu silskohospodarskoi kooperatsii na rozvytok liudskoho kapitalu silskykh terytorii Ukrainy [Mechanism of influence of agricultural cooperation on the development of human capital in rural areas of Ukraine]. *Ukrainskyi zhurnal*

prykladnoi ekonomiky ta tekhniky – Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology, Vol. 9, no. 1, pp. 327-331. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-1-55> [in Ukrainian].

2. Derevianchuk, V. (2024). Ekonomichna detsentralizatsiia v ukraini: zdobutky, vyklyky, zavdannia, mizhnarodnyi dosvid [Economic decentralization in Ukraine: achievements, challenges, tasks, international experience]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-32> [in Ukrainian].

3. Drahan, I., Datsii, N., Antonova, L. (2024). Rehuliuвання виробництва в аграрному секторі України із застосуванням механізмів бюджетного та позабюджетного інвестування [Regulation of production in the agricultural sector of Ukraine using budgetary and extra-budgetary investment mechanisms]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 1, pp. 95-102. DOI: <https://doi.org/10.32702/23066814.2024.1.95I> [in Ukrainian].

4. Diachenko, V. S., Diachenko, N. P. (2024). Publichnyi digital-marketynh yak element derzhavnoi informatsiinoi polityky. *Naukovi perspektyvy* [Public

digital marketing as an element of state information policy]. *Naukovi perspektyvy – Scientific perspectives*, 2 (44), pp. 245-254. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-2\(44\)-245-254](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-2(44)-245-254) [in Ukrainian].

5. Levchenko, I., Sharyi, H., Andriiash, A. (2023). Rynok orhanichnoi produktsii Ukrainy ta yoho pryvablyvist dlia zaluchennia inozemnykh investytsii [The Ukrainian organic market and its attractiveness for attracting foreign investment]. *Ahrosvit*, 15, pp. 43-51. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.15.43> [in Ukrainian].

6. Sychuk, O. V. (2024). Diahnostyka rozvytku rynku orhanichnoi produktsii v Ukraini [Diagnostics of the development of the organic products market in Ukraine]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: ekonomika ta upravlinnia – Problems of modern transformations. Series: economics and management*, 15. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-15-03-02> [in Ukrainian].

7. Sprynchuk, N. (2024). Ekonomichna efektyvnist investytsii v zroshuvanni tekhnologii [Economic efficiency of investments in irrigation technologies]. *Ahrosvit*, 15, pp. 70-74. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.5.70> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.11.2024

Формат цитування:

Дяченко Н. П. Регулювання інноваційного розвитку аграрного сектору економіки України. *Вісник економічної науки України*. 2024. № 2 (47). С. 105-108. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.2\(47\).105-108](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.2(47).105-108)

Diachenko, N. P. (2024). Regulation of Innovative Development of the Agrarian Sector of the Economy of Ukraine. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (47), pp. 105-108. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.2\(47\).105-108](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.2(47).105-108)